

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 211366 18 Rev
Banjaluka: 26.9.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Rose Obradović, kao predsjednika vijeća, Senada Tice i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M.Đ. i D.Đ., ..., K., zastupanih po punomoćniku advokatu D.M., Ulica ..., B., protiv tužene „A. B.“ a.d. B. ... zastupane po zakonskom zastupniku direktoru M.I., a ovaj po punomoćniku-zaposleniku B.Č., radi isplate, vrijednost spora 31.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 211366 17 Gž od 21.3.2018. godine, na sjednici održanoj 26.9.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 211366 15 P od 28.4.2017. godine, djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja i obavezana tužena (kao pravni sljednik „H.A.A.B.a.d. B.) da im isplati iznos od 5.253,88 KM na ime glavnog duga - razlike između uplata tužitelja i anuiteta kredita neusklađenih s tržišnom vrijednošću „Libora“ utvrđenom u periodu od 02.02.2009. do 10.05.2016. godine, te iznos od 4.003,31 KM kao iznos obračunate i dospjele zatezne kamate za više obračunat i naplaćen kredit po osnovu neusklađene vrijednosti „Libora“ s tržišnom vrijednošću u periodu od 02.02.2009. do 31.03.2017. godine, kao i zakonsku zateznu kamatu na iznos glavnog duga od 5.253,88 KM, za period od 01.04.2017. godine pa do isplate.

Tužbeni zahtjev tužitelja je odbijen u dijelu kojim traže da se obaveže tužena da im isplati iznos od 31.210,28 KM na ime ukupno obračunatog i naplaćenog kredita po osnovu kursne razlike, u periodu od 01.12.2006. do 31.03.2017. godine, te iznos od 22.424,31 KM kao iznos obračunate i dospjele zatezne kamate za više obračunat i naplaćen kredit po osnovu kursne razlike u periodu od 01.12.2006. do 31.03.2017.godine, kao i zakonsku zateznu kamatu na iznos glavnog duga od 31.210,28 KM za period od 01.04.2017. godine pa do isplate.

Obavezana je tužena da tužiteljima na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 1.660,02 KM, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude, dok je u preostalom dijelu ovaj zahtjev odbijen.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 211366 17 Gž od 21.3.2018. godine, odbijene su žalbe stranaka i potvrđena prvostepena presuda.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka, na ime sastava žalbe, u iznosu od 1.316,25 KM.

Tužitelji revizijom pobijaju drugostepenu odluku u dijelu kojim je odbijen tužbeni zahtjev zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev u tom dijelu usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja kako je naveden u izreci prvostepene presude.

U postupku koji je prethodio donošenju nižestepenih presuda pokazalo se nespornim da su tužitelji, kao korisnici kredita i tužena, kao banka-davalac kredita, zaključili ugovor o namjenskom stambenom kreditu uz valutnu klauzulu u švicarskim francima (CHF), broj 1633-9-53980/06 od 28.09.2006. godine, kojim im je odobren kredit u iznosu od 100.000,00 CHF, što je po srednjem kursu na dan odobrenja kredita iznosilo 123.794,50 KM, sa rokom otplate 10 godina; da je plaćanje određeno u 120 anuiteta, počev od dana prenosa kredita, u mjesečnim iznosima od 1.138,01 CHF, preračunatim u KM, po srednjem kursu na dan uplate rate; da je ugovorena promjenjiva kamatna stopa i način njenog određivanja, kao i zatezna kamata ukoliko korisnik kredita svoje obaveze po kreditu ne izmiri u roku.

Nije sporno da je tužena odobreni iznos kredita isplatila tužiteljima u valuti KM.

Iz nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke R.B., proizlazi da tužena nije određivala visinu kamatne stope u skladu sa tržišnim kretanjem Libora (kako je ugovoreno) već na osnovu svojih odluka, povećavajući kamatnu maržu u cijelom utuženom periodu kada je Libor padao, slijedom čega su nižestepeni sudovi obavezali tuženu da vrati tužiteljima utuženi iznos od 5.253,88 KM, kao više plaćen, nepravilno obračunate ugovorene kamate, zajedno sa zateznom kamatom obračunatom do dana vještačenja, u kojem dijelu se (kako je naprijed rečeno) drugostepena presuda ne pobija revizijom, pa se time dalje neće baviti ni ovaj sud.

Prema istom nalazu i mišljenju, kada se isključi efekat primjene valutne klauzule u CHF valuti, odnosno kada se obaveza vraćanja računa prema utvrđenoj rati na dan zaključenja ugovora i isplate kredita, to jeste prema srednjem kursu KM u odnosu na CHF, koji je tada važio, tužitelji su, po osnovu kursne razlike, platili veći iznos od 31.210,28 KM, a obračunata zakonska zatezna kamata na ovaj iznos, od 01.02.2006. do 31.03.2017. godine (dana vještačenja) iznosi 22.424,31 KM.

Imajući u vidu naprijed utvrđeno činjenično stanje, koje se saglasno odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP) ne može pobijati revizijom, a naročito odredbe predmetnog ugovora, drugostepeni sud nije pogriješio kada je sudio kao u izreci svoje odluke uz obrazloženje da su parnične stranke, kao ravnopravni ugovarači (član 11. ZOO), slobodno izraženom voljom (član 10. ZOO), zaključili ugovor o kreditu iz člana 1065. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/86, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u ostalom tekstu: ZOO), da takvo ugovoranje, uključujući i valutnu klauzulu, nije zabranjeno i nije protivno odredbi člana 19. Zakona o deviznom

poslovanju („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 96/03 – u daljem tekstu: ZDP), nego je upravo dopušteno, kako proizlazi iz odredbe člana 395. ZOO.

Pravilno je drugostepeni sud primjenio materijalno pravo i nije povrijedio odredbe parničnog postupka kada odbio žalbu tužitelja i potvrdio prvostepenu presudu u odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu. Svoju odluku je obrazložio logičnim i jasnim razlozima, kakvo obrazloženje prihvata i ovaj sud, a navodi revizije nisu doveli u sumnju ispravnost i zakonitost te odluke u pobijanom dijelu.

Odredbom člana 10. ZOO je propisano da su strane u obligacionim odnosima slobodne, u granicama prinudnih propisa, javnog poretka i dobrih običaja, da svoje odnose urede po svojoj volji, a odredba člana 11. istog Zakona propisuje njihovu ravnopravnost u tom odnosu. Ugovor je zaključen kad su se ugovorne strane saglasile o bitnim sastojcima ugovora (član 26. ZOO), a izjava volje za sklapanje ugovora mora biti učinjena slobodno i ozbiljno (član 28. stav 2. ZOO).

Među strankama nije sporno da su dana 28.09.2006. godine zaključili ugovor o namjenskom stambenom kreditu uz valutnu klauzulu u CHF. Radi se o ugovoru iz člana 1065. ZOO, kojim se banka obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Tim ugovorom, kako je naprijed izloženo, su se saglasili o bitnim elementima ugovora (visini iznosa koji se daje na ime kredita, namjena kredita, početak, rok i način vraćanja, ugovorena redovna kamata i način njenog obračuna, te zatezna kamata, za slučaj da korisnik kredita svoje obaveze ne izmiri u roku). Nije sporno da je tužena tužiteljima isplatila iznos od 123.794,50 KM što, računajući po srednjem kursu koji je važio na dan odobrenja kredita, odgovara ugovorom odobrenom iznosu od 100.000,00 CHF.

Kod novčanih obaveza, osnovno je pravilo, sadržano u odredbi člana 394. ZOO, da je dužnik dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji glasi obaveza (načelo monetarnog nominalizma), izuzev kad zakon naređuje nešto drugo. Međutim, ako novčana obaveza glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njeno se ispunjenje može zahtijevati u domaćem novcu prema kursu koji važi u trenutku ispunjenja obaveze (odredba člana 395. ZOO – ugovaranje tzv. valutne klauzule).

Ni drugim materijalno-pravnim propisima, koji regulišu ovu oblast (kao Zakon o bankama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 44/03, 74/04, 116/11, 5/12 i 59/13), nije zabranjeno ugovaranje valutne klauzule.

Iz rečenog slijedi da se u Republici Srpskoj kreditni poslovi mogu zaključiti i realizovati tako da se kreditni iznos isplati u konvertibilnim markama i konstituiše obaveza vraćanja primljenog u tržišnoj protivvrijednosti ugovorom opredjeljene valute (u ovom slučaju CHF). U tom slučaju se ugovorom o kreditu konstituiše valutna klauzula kao valorimetar očuvanja stvarne – tržišne vrijednosti odobrenog i isplaćenog iznosa u KM korisniku kredita, kako je urađeno i u ovom slučaju.

Prema tome, valutna klauzula je pravno dopušteno sredstvo ugovaranja, koja predmetnom ugovoru o kreditu, zbog njegove dugoročnosti, daje elemente aleatornosti, pa su ugovorne strane morale iskazati posebnu pažnju prilikom njegovog zaključenja. Dugoročnost njegovog trajanja upravo podrazumjeva mogućnost određenih odstupanja od kursa, odnosno vrijednosti valute obračuna u odnosu na kurs drugih valuta, ili tržišnu cijenu predmeta namjenskog kredita. Zbog višegodišnjeg trajanja ugovora o kreditu, ni banka ni korisnik kredita nisu u prilici da u vrijeme zaključenja ugovora sagledaju buduća tržišna kretanja kursa valute obračuna, pa podjednako snose posljedice aleatornosti takvog ugovora.

Iz tog razloga neosnovano se u reviziji prigovara da je tužena bila dužna da dokaže da je tužitelj upoznala sa rizicima ugovora sa valutnom klauzulom. Uostalom, ni tužitelji ne tvrde da im je ta odredba bila nejasna, da su tražili njeno razjašnjenje ili da je njihova volja za zaključenje ugovora sa valutnom klauzulom bila determinisana strahom, zabludom, neznanjem, pritiskom ili sličnim manama volje, odnosno da njihova izjava za zaključenje ugovora nije učinjena slobodno i ozbiljno. Štaviše, u činjeničnim navodima tužbe iznose da je u momentu zaključenja spornog ugovora „kredit sa valutnom klauzulom vezanom za „CHF“ bio čak i povoljniji od KM kredita sa valutnom klauzulom vezanom za Euro“ i da je „potpuno logično da korisnik kredita prihvati varijantu koja je za njega povoljnija“.

Navode tužitelja, koje ponavljaju i u reviziji, da je tužena posebno insistirala na ugovaranju valutne klauzule, „ne ukazujući na to da je njihov kredit vezan za rizičniju valutu“ i da je ona ugovorena radi obezbjeđenja sticanja imovinske koristi za račun tužene, kao davaoca kredita, su neosnovani. Obzirom da su ugovori u CHF zaključivani na duži vremenski period (10 godina pa naviše), kretanje kursa švicarskog franka za taj period na finansijskom tržištu jednako je bilo nepoznato i korisniku kredita i davaocu kredita, jer ovisi od niza faktora na koje ne može da utiče ni jedna ugovorna strana. Kada bi se prihvatili navodi revizije da je tužena unapred imala saznanje da će kurs CHF, od dana zaključenja ugovora o kreditu pa do dana otplate, biti izrazito na štetu korisnika kredita, to bi značilo da se tužena, kao profesionalna organizacija, nesavjesno upustila u špekulativni pravni odnos. To što je tužena „agresivno“ nudila potrošačima zaključenje ugovora u CHF je stvar njenog poslovanja, ali je isključivo na potrošaču bila odluka da li će ili ne prihvatiti da sa tuženom stupi u ugovorni odnos.

Sve kada bi se i prihvatilo da su tužitelji u pogledu svoje pregovaračke pozicije i razine obavještenosti bili u slabijem položaju u odnosu na banku, a kod činjenice da ne spore da su ugovor pročitali i upoznali sa njegovom sadržinom, imajući u vidu jasne zakonske odredbe koje regulišu ugovor o kreditu i mogućnost ugovaranja valutne klauzule, trebale su im biti jasne pravne posljedice ugovaranja takozvane valutne klauzule u švajcarskim francima i ekonomske posljedice zaključenja ugovora (da će rata kredita zavisiti od kretanja ove valute).

Iz ovog razloga se ni ovaj sud ne treba baviti pitanjem ništavosti i pravičnosti odredbe člana 12. ugovora o kreditu (čija se ništavost tražila u tužbi podnesenoj prvostepenom sudu 17.3.2015. godine, a što je izostavljeno kada je tužbeni zahtjev preciziran na pripremnom ročištu održanom 9.3.2017. godine), pa ni primjenom odredaba Direktive Evropske zajednice 93/13 EEZ o nepoštenim uslovima u potrošačkim ugovorima (na koju se sada u reviziji pozivaju tužitelji), i pod uslovom da ima mjesta njihovoj primjeni. Pogotovo je neosnovano pozivanje tužitelja na odluku Višeg suda druge države (Republike Slovenije) koja se bavi sličnim pitanjima, ali i na odluke Kantonalnog suda u Mostaru (kod činjenice da je Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine

25.5.2016. godine u odluci broj: 58 0 P 135023 16 Spp zauzeo pravno shvatanje koje nije identično shvatanju Kantonalnog suda u Mostaru).

Pozivanje revidenta na odredbe člana 3., 93. i 95. Zakona o zaštiti potrošača („Službeni glasnik BiH“, broj: 25/06) ne može dovesti do drugačije odluke, jer su bili upoznati sa sadržinom ugovora, pročitali su ga i prihvatili njegove odredbe i time preuzeli mogući rizik da u vremenskom trajanju otplate kredita, zbog promjena na finansijskom tržištu, dođe do promjene kursne razlike.

S obzirom na to da predmetni ugovor ima i elemente aleatornosti, kako je naprijed objašnjeno, tužitelji su njegovim potpisivanjem pristali na nastupanje ugovorenog rizika, odnosno na mogućnost enormnog rasta vrijednosti CHF u odnosu na ostale valute.

Ni ostali navodi revizije nisu mogli ishoditi drugačiju odluku, slijedom čega je riješeno kao u izreci, na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Rosa Obradović

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić